Redacțiunea, Administrațiunea
Tipografia:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr 22.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ, Manuscripte nu se retrimitŭ!

Birourile de anuncĭurĭ:
Brașovŭ, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescŭ în Viena: *Rudolf Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat*; în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner.*
Prețulŭ insețiunilorŭ: o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoiélă.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. sĕu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LI.

„Gazeta" iese în fie-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele postale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și insețiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 58. Brașovŭ, Lunĭ, Marțĭ, 15 (27) Martie 1888.

PROCESULŬ DE PRESSĂ
alŭ
„GAZETEI TRANSIVANIEI".

(Continuare și fine.)

Clușiu, 21 Martie.

Translatorulŭ Dr. Isacŭ împărtășesce în limba română acusațilorŭ pe scurtŭ cuprinsulŭ vorbirei d-lui procurorŭ Dr. Biro.

Președintele provócă apoi pe acusațĭ de a declara, décă voiescŭ sĕ se apere, orĭ nu?

Dr. Aurel Mureșianu: Domnule Președinte, Onoratŭ tribunalŭ cu jurațĭ! Incă odată trebue sĕ'mĭ esprimŭ părerea mea de rĕu, că nu sunt pe deplinŭ în clarŭ cu starea lucrului. Când mĭ-am permisŭ mai înainte a mĕ adresa către d-lŭ președinte, am făcut'o în speranță, că va binevoi a lua în considerare critica nóstră situațiune și va dispune, ca sĕ fiă chiămațĭ aicĭ jurațĭ de aceia, carĭ sĕ înțelégă limba română, în care voimŭ sĕ ne apĕrămŭ. Nu este posibilŭ ca noi sĕ fimŭ judecațĭ aicĭ în Clușiu de jurațĭ, carĭ pricepŭ limba română? S'a constatatŭ că numai doi dintre domnii jurațĭ, carĭ suntŭ de față, ne potŭ pricepe și potŭ sĕ-șĭ dea verdictulŭ după imediata impresiune ce-o ar primi din cele espuse de noi? Nu se mai potŭ găsi în Clușiu 10 cetățenĭ cu cunoscința limbei române, carĭ sĕ înlocuiéscă pe ceilalțĭ? Și décă nu s'arŭ afla atâțĭ eu sciu că trăiescŭ în acestŭ orașŭ 6—7000 de Românĭ, n'ar puté sĕ se ia jurațĭ și dintre aceștia?

Eu sunt aicĭ înaintea d-vóstră ca acusatŭ, de aceea vĕ mărturisescŭ că nu'mĭ póte fi nicĭdecum indiferentŭ efectulŭ ce l'ar face apĕrarea mea românéscă asupra domnilorŭ jurațĭ. Sunt directorulŭ unui ḑiarŭ, care în lupta s'a națională se conduce de principii, ce trebue sĕ le desvoltezŭ aicĭ, décă e vorba sĕ mĕ apĕrŭ și sĕ arĕtŭ motivele ce m'au condusŭ a scrie așa cum am scris. Așĭ trebui sĕ vorbescŭ dér celŭ puținŭ atâta câtŭ a vorbitŭ d-lŭ procurorŭ și închipuiți-vĕ vĕ rog, situațiunea mea, décă m'așĭ apĕra aici vr'o trei cuarturĭ de oră într'o limbă, pe care numai doi dintre domnii jurați o înțelegŭ. N'așĭ risca eu óre ca celorlalțĭ 10 domnĭ jurațĭ carĭ nu'mĭ cunoscŭ limba, sĕ li se urască în cele din urmă de mine și în locŭ de a-i câștiga pentru vederile mele, sĕ-i dispunŭ póte mai rĕu în contra mea?

Ce e mai multŭ, aceiașĭ domnĭ jurațĭ au înțelesŭ fórte bine pe d-lŭ procurorŭ, care ne acusă. Fiecare cuvêntŭ pronunțatŭ de d-lŭ procurorŭ a putută sĕ producă o impresiune mare asupra d-lorŭ. Eu, care cunoscŭ limba maghiară scrisă, am înțelesŭ că representantulŭ ministeriului public a îndreptatŭ în contra nóstră multe și fórte grave acusațiunĭ. Dér pe când d-sa a vorbitŭ aprópe $^3/_4$ de óră, d-lŭ translatorŭ ne-a tălmăcit cuprinsulŭ vorbirei sale numai în vreo 5 minute. Ce am înțelesŭ noi din acusațiune, cum o sĕ ne putemŭ apĕra în contra ei, și ce vorŭ înțelege domnii jurațĭ prin tălmaciu din ceea ce vomŭ aduce noi înainte spre apĕrarea nóstră?

Décă domnii jurațĭ, carĭ au înțelesŭ imediatŭ pe d. procurorŭ nu vorŭ înțelege totŭ așa de imediat și apĕrarea nóstră, nu'șĭ vorŭ puté forma o judecată clară asupra stării lucrului.

Repetŭ, d-le președinte, este fórte grea și abnormală situațiunea în care ne aflămŭ, de aceea vĕ rogŭ a enuncia, décă nu este posibilŭ ca față cu noi sĕ se constitue unŭ astfelŭ de juriu, care celŭ puținŭ în maioritatea sa precumpĕnitóre sĕ înțelégă limba nóstră? Rogŭ pe onoratulŭ tribunalŭ a lua o hotărîre despre acésta cu privire la partea materială a apĕrării.

Președintele: Vĕ rogŭ a înțelege, că legea nu dispune despre aceea, ca din causa nepriceperii limbei sĕ se constitue unŭ altŭ tribunalŭ cu jurațĭ și astfelŭ cererea d-lorŭ acusațĭ nu e întemeiată pe lege. Dér îĭ facŭ atențĭ, că după ce au adusŭ cu ei unŭ apĕrătorŭ, acesta sĕ vorbéscă pentru ei și sĕ-i apere. Décă însĕ nu voiescŭ, atuncĭ îĭ rogŭ a declara hotărîtŭ, că renunță la dreptulŭ lorŭ de apĕrare orĭ nu, căcĭ la dincontră așĭ trebui sĕ considerŭ ca terminată pertractarea de față înaintea juriului.

După ce translatorulŭ tălmăcesce cuvintele d-lui presidentŭ, d-lŭ Dr. Mureșianu cere dela presidiu timpŭ de două minute ca acusații sĕ se pótă consulta cu apĕrătorulŭ. După consultare se dă érășĭ cuvêntulŭ d-lui

Dr. A. Mureșianu: Domnule Președinte! Onoratŭ tribunalŭ cu jurațĭ! Din nou îmĭ esprimŭ profunda mea părĕre de rĕu din causa anormalei nóstre situațiunĭ în cestiunea limbei. Vĕ asigurŭ că acéstă cestiune este fórte seriósă. Noi ne-amŭ luatŭ unŭ apĕrătorŭ, care cunósce bine limba maghiară, pentru că amŭ prevĕḑutŭ, că vomŭ avé lipsă aicĭ de unŭ legistŭ. Dér amŭ luatŭ pe apĕrătorŭ numai pentru partea formală a procesului și ca sĕ ne apere în cestiunile de dreptŭ, apĕrarea meritorică ne-amŭ reservat'o nouĕ înșine, deórece numai noi putemŭ arĕta intențiunile, ce ne-au condusŭ la scrierea articulilorŭ încriminați.

Fiindŭ posițiunea nóstră atâtŭ de deficilă și stândŭ sub presiunea împrejurărilorŭ, căcĭ e vorba de doi anĭ închisóre și 1000 fl. amendă în banĭ, ne vedemŭ constrînșĭ de a concede apĕrătorului nostru sĕ respundă la acusațiunile procurorului din punctŭ de vedere alŭ legii.

Ear câtŭ pentru noi acusații vĕ rugămŭ a avé în vedere, că este departe de noi a ne îndoi în sêmțulŭ de dreptate alŭ domnilorŭ jurați, dér trebue sĕ ne îndoimŭ, că dânșii vorŭ puté pronunța unŭ verdictŭ în tóte privințele dreptŭ și imparțialŭ nepricepêndŭ apĕrarea nóstră. De aceea mĕ rogŭ de d-lŭ președinte a lua la cunoscință, că forțațĭ de aceste triste împrejurărĭ, neputêndŭ face ca sĕ fimŭ înțeleșĭ cum se cade de juriu, *renunțămŭ la apĕrarea nóstră.*

După ce *translotarulŭ* tălmăcesce declararea acésta a d-lui Dr. Mureșianu tribunalului, președintele dă cuvêntulŭ apĕrătorului.

Apĕrătorulŭ Simeonŭ Damianŭ: Onoratŭ tribunalŭ ca judecătoriŭ de pressă, stimațĭ domnĭ jurațĭ! După cele petrecute în decursulŭ pertractării de aḑĭ trebue sĕ accentuezŭ, că, deși eu după chemarea mea sunt advocatŭ, totușĭ funcționezŭ în acestŭ procesŭ de pressă numai ca apĕrătorŭ, căcĭ, conformŭ § 31 alŭ procedurei, în afacerĭ de pressă apĕrătorulŭ nu trebue sĕ fiă advocatŭ, adecă apĕrarea nu este legată de diploma de advocatŭ. Pre lângă tóte aceste mĕ bucurŭ că sunt în stare a vĕ puté tălmăci în limba priceputĕ de D-vóstră punctulŭ meu de vedere față cu acusațiunea domnului procurorŭ, venindŭ astfelŭ în ajutorŭ acusațilorŭ, carĭ nu pentru aceea au declaratŭ că nu se apĕră, pentru că n'arŭ voi a se apĕra, ci pentru aceea, că voindŭ sĕ se foloséscă de dreptulŭ de a se apĕra în limba lorŭ maternă, nu vorŭ fi înțeleșĭ în acéstă limbă.

Premițêndŭ aceste, încâtŭ îmĭ vorŭ ierta împrejurările și aptitudinea, voiu urmări și eu acelŭ firŭ, ce a condusŭ pe domnulŭ procurorŭ, și adecă voiu espune mai întâiu vederile mele față cu articululŭ cuprinsŭ în Nr. 176 din anulŭ 1887 alŭ „Gazetei Transilvaniei" și după aceea voiu vorbi despre cele cuprinse în articululŭ apărutŭ în Nr. 179 din 1887 alŭ acestei foi.

Onoratŭ tribunalŭ și stimațĭ domnĭ jurațĭ! In privința celorŭ cuprinse în articulului apărutŭ în Nr. 176 trebue sĕ declarŭ înainte de tóte, că față cu așeḑămintele constituționale esistente, ținŭ că e tocmai așa nebasată ca și curiósă acusațiunea d-lui procurorŭ, deórece resumândŭ totŭ cuprinsulŭ acestui articulŭ și avêndŭ în vedere adevĕratulŭ lui înțelesŭ, nu póte fi vorba de comiterea vr'unui delictŭ și cu atâtŭ mai puținŭ de comiterea delictului prevĕḑutŭ în § 172 al. 2 alŭ codului penalŭ. Onoratulŭ domnŭ procurorŭ a rădicatŭ multe și grave acusațiunĭ față cu acestŭ articulŭ, dér a uitatŭ cu totulŭ a espune, că în acestŭ articulŭ se face provocare hotărîtă la articululŭ apărutŭ în ḑiarulŭ „Nemzet" dela 17 Augustŭ 1887.

Trebue sĕ mai accentuezŭ, că décă așŭ fi sciutŭ înainte de încheiarea formelorŭ pentru producerea doveḑilorŭ, că voiu ajunge în posițiune de a'mĭ împlini, deși numai în modŭ restrînsŭ, chiămarea mea de apĕrătorŭ, așŭ fi pretinsŭ ca acestŭ articulŭ alŭ lui „Nemzet" sĕ fiă cetitŭ și sĕ se considere ca o parte integrantă a materialului de doveḑĭ.

Când legislațiunea a alcătuitŭ capitululŭ 6 alŭ codicelui penalŭ, a făcut'o cu acea convingere, că organele chiămate a aplica practicŭ legea, și córora li s'a încredințatŭ păstrarea tesaurelorŭ celorŭ mai scumpe ale cetățenilorŭ, adecă onórea și libertatea, vorŭ da conceptului elasticŭ de „ațîțare" numai o interpretare, care sĕ corĕspundă intențiunilorŭ legislațiunei și care este esprimată în §-ii 171 și 172 ai codului penalŭ.

Décă vețĭ asĕmĕna prescrierea acestorŭ paragrafĭ nu numai cu cuprinsulŭ articulului din vorbă, ci chiar cu espresiunile singuratice ce suntŭ și scóse în modŭ unilateralŭ din acei articulĭ și înșirate una după alta în actulŭ de acusațiune, vĕ vețĭ convinge, că acestŭ articulŭ și aceste espresiunĭ ale lui stau așa de departe de delictulŭ cu care este inculpatŭ clientulŭ meu, ca ceriulŭ de pămêntŭ. Precum dovedesce fapticulŭ și adevĕratulŭ cuprinsŭ alŭ articulului, acesta polemiséză numai cu articululŭ memoratŭ apărutŭ în „Nemzet", în care între altele se ḑicŭ următórele: „Noi nu ne numĕrămŭ între aceia, carĭ au privitŭ dela începutŭ cu nesiguranță"....

Președintele: (întrerupêndŭ pe apĕrătorŭ): Nu potŭ sĕ concedŭ sĕ se cetéscă acestŭ pasagiu, deórece articululŭ lui „Nemzet" n'a fostŭ primitŭ în caietulŭ de doveḑĭ.

Simeonŭ Damianŭ: Décă nu mi-se concede acésta, sunt silitŭ a espune verbalŭ și pe scurtŭ mersulŭ ideilorŭ din numita fóiă ungurécă. Chintesența espunerilorŭ lui „Nemzet" conține tocmai acea tesă periculósă pentru consolidarea și înflorirea patriei nóstre comune, după care în Austria ar fi cu putință a se împăca pretensiunile diferitelorŭ naționalitățĭ și rasse, dér la noi acésta ar fi imposibilŭ. Căcĭ, ḑice „Nemzet", unitatea deplină a regimului și a administrației maghiare este postulatulŭ desvoltării vieței mai nouĕ de statŭ, și orĭ-ce încercare de a-i aduce vre-o stricare ar avé caracterŭ revoluționarŭ. Apoi „Nemzet" continuă cam așa epreţiările sale: După modesta nóstră părere n'are locŭ la noi ceea ce se încércă a proba cei din Austria. Și décă e vorba sĕ apreţiămŭ în genere administrațiunea nóstră, noi ne ținemŭ de acei politicĭ clarŭ și dreptŭ cugetătorĭ, carĭ consideră ca multŭ mai corĕspunḑĕtóre acea politică, ce îndestulesce celŭ puținŭ pe uniculŭ elementŭ, care susține statulŭ, decâtŭ ca sĕ voiască a lecui păsurile celorlalte elemente prin aceea, ca nicĭ unulŭ sĕ nu'șĭ pótă câștiga pânea în modŭ splendidŭ.

Cuprinsulŭ adevĕratŭ alŭ acestorŭ espresiunĭ ale lui „Nemzet," citate de mine, nu póte avé altŭ sensŭ decâtŭ, că numai naționalitatea maghiară forméză uniculŭ elementŭ susțiitorŭ de statŭ și că celelalte naționalitățĭ laolaltă nu suntŭ decâtŭ inimicii statului și așa politica de statŭ trebue sĕ nisuéscă față cu naționalitățile într'acolo, ca ele sĕ nu pótă fi părtașe la împărțirea pânei de pe masa comună a patriei, că prin urmare, ele sĕ pórte numai sarcinele și sĕ nu pretindă nimicŭ din folósele statului pentru sine.

Avêndŭ tóte aceste în vedere, ca sĕ mĕ folosescŭ tocmai de espresiunile împricinate din Nr. 176 alŭ „Gazetei," din 1887, întrebŭ, nu însemnéză óre acésta cea mai mare „trufiă prin care amenință cu cutropire și pe Românŭ ca și pe Sasŭ, și pe Sêrbŭ ca și pe Slovacŭ, décă nu întră în „marea națiune" și décă nu se adapă din cultura lorŭ," nu indigetéză acésta că „naționalitățile nemaghiare sĕ muncéscă ḑi și nópte, sĕ îndure chinurĭ și suferințe, sĕ se sbuciume și sĕ asude, ducênd lipsurĭ și luptêndŭ cu nenumĕrate neajunsurĭ pentru ca cei dela putere sĕ trăéscă splendidŭ?" Se póte óre atribui vederilorŭ amintite ale fóiei „Nemzet" altŭ sensŭ, decâtŭ că cei ce profeséză acele idei și tendințe suntŭ „adversarii noștri, carĭ ca sĕ-șĭ asigure acéstă posițiune," adecă sĕ trăiéscă splendidŭ, „esploatéză pe Nemaghiarĭ, teroriséză, persecută, înegrescŭ și calumniază pe cei ce n'au venitŭ dela pólele Altailorŭ?"

Vĕ întrebŭ domnilorŭ, décă unorŭ

astfeliu de espresiunĭ curatŭ polemice li se póte atribui intenţiunea de a aţîţa, când este mai limpede ca lumina sórelui, că tóte aceste espresiunĭ suntŭ numai erupţiunea unei inimĭ mâhnite, ce bate într'unŭ peptŭ cu adevĕrate sentimente, cărora li-a datŭ espresiune clientulŭ meu numai spre a combate afirmaţiunile nedrepte şi insinuătóre ale fóiei „Nemzet“?

A atribui, faţă cu acéstă stare a lucrului, acelorŭ espresiunĭ curatŭ polemice din „Gazetă“ intenţiunea şi tendinţa de a aţîţa şi a voi sĕ se sancţioneze acésta prin verdictulŭ juraţilorŭ n'ar însemna decâtŭ o derisiune a libertăţii de pressă şi o transformare a constituţionalismului în celŭ mai incarnatŭ absolutismŭ, aceea ar însemna şi nu altceva, că adecă ne reîntórcemŭ la epoca tristă, din care cu atâta greu ne-amŭ eliberatŭ, aceea şi nu altceva ar însemna, cŭ în locŭ sĕ sădimŭ în inima diferitelorŭ naţionalităţĭ carĭ compunŭ acestŭ statŭ, buna înţelegere, iubirea şi stima împrumutată, care tocmai între împrejurările esterne politice de adĭ atâtŭ de fatale şi ameninţătóre este atâtŭ de necesară, sĕ facemŭ ca tóte aceste sĕ lipséscă dintre noi şi sĕ esiste numai înstrăinare împrumutată.

Totdéuna mĭ-a plăcutŭ sĕ fiu obiectivŭ dér din punctŭ de vedere alŭ apĕrării nu potŭ întrelăsa a nu aminti, că atâtŭ din partea unorŭ representanţĭ ai societăţii câtŭ şi ai pressei maghiare se urmăresce o direcţiune fórte condamnabilă şi periculósă prin aceea, că se îndréptă la adresa naţionalităţilorŭ nemaghiare espresiunĭ întru adevĕrŭ dejositóre şi aţîţătóre, aşa că simţulŭ omului se revóltă, când le cetesce séu le aude, precum suntŭ d. e., imnulŭ făcutŭ aicĭ în Cluşiu cu refrenulŭ „O tu opincă puturósă valahă,“ apoi o poesiă specifică publicată sub titlulŭ „Valahii“ în fruntea diarului „Pesti Hirlap“ dela 4 Septemvre 1887 (Vré sĕ cetéscă).

Preşedintele: Rogŭ pe d. apĕrătorŭ sĕ nu se depărteze de obiectulŭ apĕrării şi decĭ nu-i potŭ concede cetirea acestei poesii.

Simeonŭ Damianu: Fiind-că nu mi-se concede a ceti acéstă poesiă caracteristică, spunŭ că cuprinsulŭ ei în puţine cuvinte este: „Valahii sĕ lapede clasica lorŭ opincă, sĕ încalţe cisme maghiare şi décă n'arŭ avé piele de ajunsŭ pentru cisme sĕ jupóiă pielea agitatorilorŭ valahĭ şi sĕ facă din ele cisme cu pintenĭ unguresci.“

Onoratulŭ domnŭ procurorŭ pentru a'şĭ întemeia acusaţiunea cu provocare la articululŭ din nr. 176 alŭ „Gazetei“ susţine, că fiindŭ într'însulŭ vorbă despre 5 milióne de Maghiarĭ clientulŭ meu n'a pututŭ avé altă intenţiune decâtŭ a înjosi şi a înegri întrégă naţiune maghiară făcêndu-o parasită, care trăesce din spinarea celorlalte popóre. Acéstă afirmaţiune e falsă, pentru că chiar din rêndurile întroducĕtóre ale articulului reiese, că acolo e vorba numai şi numai de „pressa jidano-maghiară,“ aşa dér nu de cea curatŭ maghiară, şi se dice cu alte cuvinte că acéstă pressă însaşĭ însinuă Maghiarilorŭ tristulŭ rolŭ de parasiţĭ.

Acusatorulŭ publicŭ a mai disŭ, că Românii nu ar fi împiedecaţĭ în esercitarea drepturilorŭ lorŭ politice, dér a uitatŭ a spune că de esemplu între altele noi Ardelenii avemŭ o lege electorală maşteră, cu totulŭ deosebită de cea din Ungaria, prin care se face imposibilă Românilorŭ esercitarea dreptului electoralŭ în modŭ cuviinciosŭ. Şi de aceea a mai vorbitŭ onor. d-nŭ procurorŭ, că amŭ avé deputaţĭ în dieta ungară. Pe câtŭ sciu eu nu avemŭ, póte sĕ se afle vr'unulŭ de origine română acolo, dér credeţi-mĭ, domnilorŭ, că acesta nu representéză nicĭdecum poporulŭ românŭ. Acésta nu vrea sĕ dică numai că Românii n'ar dori sĕ se foloséscă de drepturile lorŭ politice, ci vrea sĕ dică numai, că li se face chiar cu neputinţă de-a esercita aceste drepturĭ mai alesŭ prin abusurile ce se comitŭ la alegerĭ, ce vi suntŭ cunoscute d-vóstre tuturorŭ.

Preşedintele: Facŭ atentŭ pe d. apĕrătorŭ, că se depărtéză dela obiectŭ şi nu-i potŭ concede espectorărĭ asupra legii electorale.

Simeonŭ Damianŭ: Atingêndŭ acéstă cestiune am voitŭ numai sĕ arĕtŭ, că părerile d-lui procurorŭ suntŭ cu totulŭ eronate. Dér fiind-că nu mi-se concede a vorbi mai departe în acestŭ obiectŭ, revinŭ la articululŭ de fondŭ apărutŭ în nr. 179 alŭ „Gazetei Transilvaniei“ din 1887 şi trebue sĕ accentuezŭ, că espresiunile: „Au totŭ voitŭ Ungurii sĕ sugrume vocea Românului ardeleanŭ, ca sĕ facă dintr'însulŭ unŭ ilotŭ politicŭ“.... şi că „s'au juratŭ a numai lăsa pe Românĭ sĕ trăiéscă ca Românĭ în acéstă ţéră“, numai atuncĭ vorŭ fi apreţiate justŭ şi în modŭ imparţialŭ, décă vomŭ avé în vedere trecutulŭ politicŭ alŭ Ardealului deórece nu se póte nega, că Ardealulŭ a avutŭ propria sa legislaţiune şi că poporulŭ românŭ a fostŭ recunoscutŭ prin lege ca a patra naţiune politică egalŭ îndreptăţită a Ardealului.

Onoratŭ tribunalŭ, stimaţĭ domnĭ juraţĭ! Precum omulŭ singuraticŭ se nisuesce totŭ spre mai mare perfecţiune şi independinţă, e fórte naturalŭ, ca şi într'unŭ statŭ poliglotŭ, cum este acela în care trăimŭ noi, naţionalităţile de diferită origine şi limbă sĕ emuleze între sine, ca sĕ ajungă în posesiunea puterii de statŭ. Şi totŭ aşa de firescŭ este, că într'unŭ statŭ poliglotŭ nu vorŭ puté ajunge tóte naţionalităţile la unŭ nivelŭ egalŭ de putere, ci va ajunge în fruntea trebilorŭ statului aceea dintre ele, care îşĭ póte elupta acéstă posiţiune, ér de multe orĭ aceea, care prin coincidinţa favorabilă a împrejurărilorŭ politice interne şi esterne este adusă la putere.

Naţionalitatea ajunsă odată la putere are tendinţă de a estinde totŭ mai multŭ influinţa ei politică, pe tóte celelalte naţionalităţĭ a-le uni într'o naţiune politică mare. Pentru ca sĕ pótă esista în adevĕrŭ o politică unitară şi ca diferite naţionalităţĭ sĕ-şĭ pótă consacra tóte puterile spre consolidarea şi înflorirea patriei comune, este însĕ o cerinţă de căpetenia ca naţionalitatea, care a ajunsŭ în posesiunea puterii statului nu numai sĕ recunóscă dreptulŭ de esistenţă alŭ celorlalte naţionalităţĭ, či chiar sĕ promoveze desvoltarea lorŭ individuală naţională, ér la nicĭ unŭ casŭ sĕ nu-o împedece. Acésta este încât-va esprimatŭ şi în art. de lege 44 din 1868, ceea ce dealtmintrelea este lucru fórte naturalŭ, căcĭ precum societatea omenéscă o alcătuesce şi o susţine numai stima şi iubirea împrumutată, aşa şi într'unŭ statŭ poliglotŭ naţiunea unitară politică póte sĕ fiă alcătuită şi susţinută numai prin stima şi iubirea împrumutată dintre diferitele naţionalităţĭ, ce o compunŭ.

Nu se póte nega domnii mei nicĭ aceea, că dela începutŭ şi mai vîrtosŭ în timpulŭ din urmă alŭ erei constituţionale — nu voiescŭ a cerceta, décă din pré mare zelŭ séu din vr'unŭ altŭ motivŭ — desvoltarea individuală a naţionalităţilorŭ nemaghiare nu numai că a fostŭ împiedecată, ci chiar li s'a denegatŭ îndreptăţirea esistenţei lorŭ. Şi articululŭ de lege 44 din 1868 în decursulŭ timpului, atâtŭ prin legislaţiune, cât şi pe calea ordonanţelorŭ, ba chiar şi în modŭ arbitrarŭ întru atâta s'a ştirbitŭ, încâtŭ acéstă lege adĭ este numai o literă mórtă.

Şi ce resultatŭ a avutŭ acéstă procedere?

A avutŭ resultatulŭ, că autorităţile carĭ stau în serviciulŭ statului s'au încuragiatŭ şi în curagiulŭ lorŭ au mersŭ aşa de departe, încâtŭ au păşitŭ chiar şi peste acelŭ hotarŭ, de care într'unŭ stat constituţionalŭ nicĭ a se apropia nu e iertatŭ, pentru că nu odată a obvenitŭ acelŭ casŭ tristŭ: că Românului nu i s'a consideratŭ de cătră autorităţĭ plângerea sa numai pentru că este Românŭ; că nu 'i s'au plătitŭ banii asemnaţĭ de cătră perceptorate numai pentru aceea, pentru că chitanţa a fostŭ scrisă în limba română; a obvenitŭ casulŭ, că nu 'i s'au acceptatŭ de cătră oficiile postale scrisorile recomandate, pentru că au fostŭ adresate în limba română; ba ce este şi mai multŭ, nu'i s'a eliberatŭ din partea funcţionarilorŭ dela calea ferată biletŭ de călĕtoriă, pentru-că l'a cerutŭ în limba română.

Aşŭ puté ilustra multe esemple cu astfelŭ de date concrete, dér nu o facŭ pentru-că nu intenţionezŭ a ridica aicĭ recriminaţiunĭ şi şi tristele casurĭ enumĕrate le-am înşiratŭ numai pentru ca sĕ potŭ caracterisa curentulŭ nesănĕtosŭ ce domnesce şi totodată punctulŭ de plecare pe care l'a avutŭ în vedere clientulŭ meu atuncĭ, când a scrisŭ articululŭ de fondŭ apărutŭ în nr. 179 din 1887 alŭ „Gazetei Transilvaniei.“

Faţă cu o asemenea situaţiune nu ne póte uimi, că în acestŭ articulŭ de fondŭ aflămŭ espresiunile încriminate, ci cu dreptŭ cuvêntŭ ne póte mira, că onorata procuratură a găsitŭ cu cale şi cuviinciosŭ a ridica contra clientului meu — care a apĕratŭ numai dreptulŭ de esistenţă individuală a naţionalităţii române — acusaţiune pentru „aţîţare,“ căcĭ aceste espresiunĭ nicĭ chiar scoţêndu-le afară din contestŭ nu potŭ întemeia acusarea.

Nu-o potŭ întemeia, pentru-că în prima liniă ele nu se referescŭ la naţiunea maghiară şi în a doua liniă nu, pentrucă nu conţinŭ agitare şi cu atâtŭ mai puţinŭ o aţîţare la ură contra Ungurilorŭ.

În articululŭ de fondŭ apărutŭ în Nr. 179 din anulŭ 1887 alŭ „Gazetei Transilvaniei“ nu este vorbă de naţionalitatea maghiară, ci numai de „Ungurii dela putere,“ adecă de guvernŭ şi despre acesta se afirmă că: „a voitŭ sĕ sugrume vocea Românului ardeleanŭ, ca sĕ facă din elŭ ilotŭ politicŭ“ şi că „s'au juratŭ a nu mai lăsa pe Românŭ sĕ trăiéscă în acéstă ţéră ca Românŭ“.

Tóte aceste afirmaţiunĭ nu suntŭ însĕ, stimaţii mei domnĭ juraţĭ, agitaţiunĭ, ci numai fapte adevĕrate confirmate prin esperiinţa de tóte dilele, căcĭ întrebŭ eu: décă în patria nóstră se potŭ ivì casurĭ, ca Românului sĕ nu'i se considere plânsórea făcută la judecătoriă în limba sa, precum şi casurĭ ca cele susŭ enumĕrate şi multe, multe altele de acéstă natură, carĭ nu numai că nu se pedepsescŭ, ci se toleréză, ba chiar se însémnă ca merite, vĕ întrebŭ domnilorŭ: nu este óre atuncĭ adevĕratŭ, că „Ungurii dela putere au voitŭ sĕ sugrume vocea Românului ardeleanŭ, ca sĕ facă dintr'însulŭ ilotŭ politicŭ“ şi că s'au „juratŭ sĕ nu ne mai lase a trăi ca Românĭ în acéstă ţéră“?

Pentru nisce espresiunĭ ca aceste folosite în pressă a ridica acusaţiunea de aţîţare şi a pretinde ca acésta sĕ se sancţioneze prin verdictulŭ juraţilorŭ, ar fi sinonimŭ cu a pune în lanţurĭ libertatea pressei, acestŭ dreptŭ cardinalŭ alŭ cetăţenilorŭ, care servesce totodată spre întărirea şi susţinerea constituţiunei şi a întroduce pe altă cale censura, şi încă într'unŭ modŭ fórte unilateralŭ, căcĭ mai vêrtosŭ foile oposiţionale maghiare se folosescŭ îndestulŭ de unŭ limbagiu cu multŭ mai aspru fără de a fi din causa acésta trase la rĕspundere.

Dealtmintrelea observŭ în trécĕtŭ, că chiar „Pesti-Naplo“ într'unŭ articulŭ mai recentŭ a constatatŭ, că naţionalităţile suntŭ în adevĕrŭ apĕsate.

Dér şi numai din punctŭ de vedere alŭ literei legii nu póte fi vorbă de agitaţiune. Representantele acusaţiunei publice însuşĭ a recunoscutŭ, că în articulii încriminaţĭ nu se cuprinde nicĭ o provocare, dér d-sa susţine, că espresiunile din acei articulĭ în sine ar fi de ajunsŭ ca sĕ sădéscă ură între naţionalităţĭ. Décă aşa este, atuncĭ sĕ'mĭ permită d-lŭ procurorŭ a-lŭ întreba, că unde se începe şi unde se sfêrşesce la noi libertatea pressei?

Numai într'o privinţă mai voiescŭ încă sĕ mĕ declarŭ. Anume d-lŭ procurorŭ vorbindŭ de constatarea d-lui Dr. Mureşianu, că acusaţii nu se potŭ apĕra, a afirmatŭ, că în Geneva esistă o fóiă rusésca, care venindŭ în situaţiune de a avé procesŭ de pressă, de sigurŭ că nu va fi citată înaintea unui juriu, care sĕ pricépă limba rusésca. Faţă cu acésta asĕmĕnare curiósă numai atâtŭ voiescŭ sĕ constatezŭ, că în Geneva de sigurŭ nu se află atâţĭ Ruşĭ, câţĭ Românĭ în statulŭ ungarŭ.

După tóte aceste şi după ce prin însăşĭ espunerea obiectivă a faptelorŭ, ce au pricinuitŭ acusaţiunea, este vĕditŭ, că pe clienţii mei nu i-a condusŭ şi nu i-a pututŭ conduce nicĭ o intenţiune de aţîţare, conformŭ §-lui 172 alinea 2-a a codului penalŭ, apelezŭ, stimaţilorŭ domnĭ juraţĭ, la iubirea d-vóstrĕ de dreptate, ca a unora carĭ sunteţĭ păzitorii libertăţii pressei şi cu consciinţa liniştită aştept verdictul d-vóstrĕ în firma speranţă, că prin acestŭ verdictŭ veţĭ dovedi, că întru adevĕrŭ trăimŭ într'unŭ statŭ constituţionalŭ, în care nu numai că este iertatŭ, ci este chiar obligămêntŭ cetăţenescŭ ca unŭ poporŭ sĕ-şĭ apere esistenţa sa individuală naţională şi a-i da espresiune cu orĭ şi ce ocasiune şi între tóte împrejurările.

Procurorulŭ Dr. Biro Janos: Onoratŭ tribunalŭ şi onoraţĭ domnĭ juraţĭ! D-lŭ apĕrătorŭ a afirmatŭ, că cele cuprinse în articululŭ din Nr. 176 suntŭ numai polemiă. Eu am espusŭ, că considerândŭ cuprinsulŭ lui nicĭ pe departe nu se póte numi polemiă, pentru că am arătatŭ, că nicĭ în minte nu-i vine articulului sĕ vorbéscă despre aceea ce a voitŭ sĕ dovedéscă apĕrătorulŭ. Am înşiratŭ momentele, carĭ documentéză strălucitŭ, că suntŭ îndreptate esclusivŭ în contra unei naţionalităţĭ. Afirmă mai departe apĕrarea, că ceea ce conţine articululŭ este fórte întemeiatŭ. Dér mĕ rogŭ arătaţi-mĭ măcarŭ unŭ cuvêntŭ în vr'o lege, care sĕ facă prescrierĭ pentru Maghiarĭ într'unŭ felŭ şi pentru Românĭ într'altŭ felŭ? §-ulŭ 7 alŭ legii de naţionalitate dice, că partea privată care se înfăţişéză în persónă póte vorbi în limba ei proprie. Tribunalulŭ e datorŭ a dispune ca limba şi voinţa părţii private sĕ se esplice prin interpretŭ juraţilorŭ şi acésta nu póte fi obiectŭ de plângere. Ce privesce articulul din Nr 179 alŭ „Gazetei“ îmĭ permitŭ din nou a mĕ provoca la ce am disŭ, adecă, că ceea ce a voitŭ a esprima acusatulŭ este a se judeca nu după cugetare şi voinţă, ci după faptŭ. Am afirmatŭ mai departe, că cele scrise de d. Mureşianu numai atuncĭ n'ar fi demne de pedépsă, décă ar fi adevĕrate, şi d-lŭ apĕrătorŭ n'a doveditŭ că suntŭ adevĕrate.

Esemplulŭ privitorŭ la fóia din Geneva l'am adusŭ numai, fiind-că nu voiam sĕ aducŭ esemple dela noi, căcĭ şi la noi aparŭ diare în multe limbĭ. Décă s'ar ivi la noi unŭ asemenea casŭ, orĭ-câtŭ de luminaţĭ amŭ fi, n'amŭ fi capabilĭ a compune o curte cu juraţĭ, care sĕ pótă satisface dorinţei acusatului, ca discursulŭ lui sĕ fiă priceputŭ imediatŭ de cătră juraţĭ.

Ce privesce libertatea pressei, datorŭ sunt a urmări cu atenţiune libertatea de pressă ce esistă şi în alte ţĕrĭ, dér acésta nu însemnéză, că potŭ dice orĭ şi ce, pentru că de pildă am voiă a ţiné o armă, dér libertatea mea nu se póte estinde aşa departe, ca sĕ potŭ puşca în alţii cu ea.

Astfelŭ libertatea de pressă duréză numai până atuncĭ, până când duréză orĭ care libertate, adecă până când nu vătămămŭ drepturile altora, după ce libertatea este ordinea în societate.

Rogŭ aşadér pe domnii juraţĭ, ca avêndŭ tóte aceste în vedere, sĕ pronunţe unŭ verdictŭ condamnatorŭ.

Apĕrătorulŭ Simeonŭ Damianŭ: Onoratŭ tribunalŭ, stimaţĭ domnĭ juraţĭ! Domnulŭ procurorŭ s'a nisuitŭ a nimici afirmările, dér nu i-a succesŭ a nimici acelŭ adevĕrŭ, că după fóia „Nemzet“, sub uniculŭ elementŭ, despre care pretinde ea că forméză şi susţine statulŭ, se'nţelege naţionalitatea maghiară, prin ur-

mare resultă de aicī, că după acea fóiă tóte celelalte naționalitățī, carī formézā statulŭ, suntŭ inimicii acestuia. Dintre faptele espuse de mine nu i-a succesŭ d-lui procurorŭ a nimici nicī faptulŭ constatatŭ, că articululŭ apărutŭ în Nr. 179 alŭ „Gazetei Transilvaniei" apĕră cu dreptŭ cuvêntŭ naționalitatea română.

In ceea ce se referă la provocarea d-lui procurorŭ ca sĕ-i arătŭ unŭ singurŭ cuvêntŭ din legī, care ar dispune în privința Românilorŭ într'unŭ felŭ și a Maghiarilorŭ într'altŭ felŭ, declarŭ, că nu potŭ sĕ arătŭ unŭ asemenea cuvêntŭ în sensŭ gramaticalŭ, dér între multe altele îmī este de ajunsŭ a mĕ provoca la evenimentele timpului din urmă. Sciţī, că, conformŭ ordinațiunei celei mai recente a ministrului de justiţiă, tóte documentele, carī nu suntŭ scrise în limba maghiară, trebue sĕ fiă traduse în modŭ autenticŭ pe ungaresce, căcī la din contră vorŭ fi respinse din partea oficiilorŭ cărțilorŭ funduare, deși art. de lege 44 din 1868 prescrie apriatŭ, că fiăcine póte sĕ le scrie în limba sa maternă, fără de nicī o restricțiune.

A susținutŭ domnulŭ procurorŭ, că Geneva numai de aceea a adus'o ca esemplu, ca sĕ nu mai fiă trebuință de a aduce esemple dela noi, pentru că nicī în țéra acésta nu s'ar puté forma unŭ juriu, ca sĕ pricépă imediatŭ limba acusațilorŭ.

Eu credŭ că este posibilŭ, décă se va lua în considerare numĕrulŭ popórelorŭ de diferite limbī din acéstă țéră, și décă, conformŭ numĕrului, situațiunei geografice și etnografice, se vorŭ întocmi atâtŭ comitatele, câtŭ și curțile cu juraţī.

In ce privesce libertatea de pressă accentuată de d-lŭ procurorŭ, constatŭ tocmai cu provocare la ea și la alusiunile cinudate, ce le făcŭ, asemĕnândŭ pressa liberă cu o pușcă, constatŭ că clienții mei n'au trecutŭ peste marginea acestei libertățī de pressă, căcī dênșii au scrisŭ numai adevĕrurī, carī nu invólvă directŭ delictul de ațițare la ură, ceea ce este dovedit chiar prin acea împrejurare, că d-l procurorŭ n'a fostŭ în stare a produce unŭ casŭ, unŭ singurŭ casŭ din viéța lungă de 50 de anī a „Gazetei", care ar puté constitui acestŭ delictŭ.

Trecutulŭ „Gazetei Transilvaniei" este cea mai bună garanțiă pentru aceea, că nu se demite la folosirea unorŭ asemenī mijlóce nedemne pentru o fóiă seriósă cum e „Gazeta." V'așŭ puté enumĕra mai multe fapte din trecutulŭ acestei foi, dér mĕ mărginescŭ numai a vĕ aminti, că unulŭ din întemeiătorii ei, decurêndŭ rĕposatulŭ Iacobŭ Mureșianu s'a distinsŭ în virtuțile cetățenescī ca unŭ puternicŭ promovătorŭ alŭ culturei patriei nóstre față cu fii tuturorŭ naționalitățilorŭ și tocmai în acea direcțiune a adevĕratului patriotismŭ, ce a profesat-o și „Gazeta" totdéuna și pe care o profeséză actualmente clientulŭ meu Dr. Aurel Mureșianu. Acésta am aflatŭ de lipsă a-o accentua, pentru că în multe dintre foile maghiare se ḑice, că „Gazeta" de 50 de anī agitéză în modŭ sistematicŭ în contra naționalității maghiare.

Când d-lŭ procurorŭ a apelatŭ la verdictulŭ D-vóstrĕ, stimațī domnī jurați, a accentuatŭ, c'ar fi sositŭ timpulŭ ca sĕ ne înțelegemŭ unii cu alții. Vĕ asigurŭ, că noi am fi între cei dintĕiu, carī am dori acésta din inimă, dér numai sub espresa condițiune a recunóscerii individualității nóstre naționale, a respectării limbei și a datinilorŭ nóstre ca cetățenī liberī, carī voimŭ a fi sincerī, dér nu fățarnicī.

Dér tocmai acusațiunea de față și sancționarea ei în modulŭ doritŭ de d-lŭ procurorŭ ar fi una din piedecile, ce s'ar opune acestei înțelegerī accentuate de dênsulŭ, aruncândŭ causa ei în brațele unui viitorŭ nesigurŭ. Căcī creându-se martirī prin o asemenea persecutare a presei naționale, apropierea dintre naționalitățī și elementulŭ dela putere ar deveni totŭ mai imposibilă.

De aceea, domnilorŭ jurați, 'mī-iau voiă a apela din nou la înțelépta d-vóstrĕ apreciare a celorŭ ḑise de mine, precum și a împrejurărilorŭ în care se află adī clienții mei înaintea d-vóstră, rugându-vĕ ca prin verdictulŭ d-vóstrĕ sĕ dovedițī, că sciţī sĕ mĕsurațī dreptatea cu egală mĕsură.

Terminândŭ d-lŭ apĕrătorŭ, *președintele* tribunalului face unŭ resumatŭ scurtŭ și obiectivŭ alŭ întregei pertractărī. După aceea cetesce întrebările după carī jurații erau chiămațī sĕ decidă despre aceea, décă articulii incriminațī invólvă delictulŭ prevĕḑutŭ în §. 172 alŭ codului penalŭ, orī nu. Aceste întrebărī suntŭ următórele:

1) Suntŭ convinșī membrii juriului în consciința lorŭ despre aceea, că espresiunile cuprinse în articulul de fondŭ, publicatŭ în ḑiarulŭ cuotidianŭ politicŭ, ce apare în Brașovŭ, „Gazeta Transilvaniei" Nr. 176 din 1887, sub titlulŭ „Brașovŭ, 11 Augustŭ 1887," carī espresiunī suntŭ însemnate în actulŭ de acusațiune alŭ acusatorului publicŭ regescŭ, conținŭ într'adevĕrŭ delictulŭ de ațițare la ură în contra unei naționalitățī, prevĕḑutŭ în §. 172 al. 2 alŭ codului penalŭ, orī nu?

2) Suntŭ convinșī membrii juriului despre aceea, că autorulŭ acestui articul este în adevĕrŭ acusatulŭ Stefanŭ Bobancu, orī nu?

3) Este vinovatŭ acusatulŭ Stefanŭ Bobancu a fi comisŭ delictulŭ de ațițare, orī nu?

4) Suntŭ convinșī în consciința lorŭ membrii juriului, pe basa celorŭ produse în cursulŭ pertractării, că espresiunile cuprinse în articululŭ de fondŭ alŭ ḑiarului politicŭ cuotidianŭ „Gazeta Transilvaniei" din Brașovŭ și publicate în nr. 179 din 1887 sub titlulŭ „Brașovŭ, 14 Augustŭ 1887," care espresiunī au fostŭ însemnate în actulŭ de acusațiune alŭ acusatorului publicŭ regescŭ, conține într'adevĕrŭ delictulŭ de ațițare la ură în contra unei naționalitățī, prevĕḑutŭ în §. 172 al. 2 alŭ codului penalŭ, orī nu?

5) Suntŭ convinșī membrii juriului despre aceea, că autorulŭ acestui articulŭ este în adevĕrŭ acusatulŭ Dr. Aurel Mureșianu, orī nu?

6) Este vinovatŭ acusatulŭ Dr. Aurel Mureșianu a fi comisŭ delictulŭ de ațițare, orī nu?

Președintele provócă apoi pe d-nii jurațī ca sĕ judece după cea mai bună a lorŭ consciință și după ce li-se cetescŭ §-ii respectivī din codulŭ penalŭ, jurații se retragŭ pentru a se consulta și a-șī da verdictulŭ.

După trei cuarturī de oră juriulŭ reapare în sală și președintele jurațilorŭ *Dr. Nagy Ferencz* anunță verdictulŭ juriului, care afară de președinte a fostŭ compusŭ din următorii membri: *Betegh Peter, Dr. Czikmantori Otto, Dr. Veress Lajos, Dr. Bernath Albert, Bokros Bela, Sugar Jozsef, Csejtei Antal, Dr. Purjesz Zsigmond, Dr. Hintz György, Mák Ferencz, Zsigmond Ákos,* și după care jurații au votatŭ asupra întrebărilorŭ de mai susŭ astfelŭ:

La 1 întrebare	**8** *cu* **da**,	**4** *cu* **nu**;
„ *2* „	**12** *cu* **da**;	
„ *3* „	**7** *cu* **da**,	**5** *cu* **nu**;
„ *4* „	**11** *cu* **nu**,	**1** *cu* **da**;
„ *5* „	**12** *cu* **nu**;	
„ *6* „	**10** *cu* **nu**,	**2** *cu* **da**.

Președintele: Tribunalulŭ regesc din Clușiu, ca judecătoriă de pressă a adusŭ în procesulŭ de pressă contra lui Dr. Aurel Mureșianu și Ștefanŭ Bobancu următórea sentință:

Dr. Aurel Mureșianu se declară nevinovatŭ și se eliberéză și judecătoresce de sub acusațiunea delictului de ațițare ridicată în contra lui.

Ștefanŭ Bobancu se condamnă. De aceea mĕ rogŭ de d-lŭ procurorŭ de a face propunere în privința pedepsei, ce este a 'i se mĕsura.

Procurorulŭ: Conformŭ aliniei 2 a § 172 din codulŭ penalŭ, pedépsa pentru delictulŭ din vorbă se póte estinde până la doi anī închisóre de statŭ și 1000 fl. amendă, sĕ binevoițī însĕ a lua în considerare aceea, că acusatulŭ Ștefanŭ Bobancu a fostŭ până acuma nepedepsitŭ și că șī-a mărturisitŭ faptulŭ, de aceea mĕ rogŭ de onoratulŭ tribunalŭ ca sĕ stabiléscă pedépsa între marginile legei, însĕ cu considerare la acestea, ér cu privire la amenda în banī sĕ binevoiéscă a decide, ca în casulŭ acela, décă nu se va puté incassa amenda, acusatulŭ sĕ stea pentru câte 5 fl. câte o ḑi mai multŭ în închisórea statului.

Președintele: Rogŭ pe d. apĕrătorŭ se sĕ pronunțe asupra propunerii procurorului.

Apĕrătorulŭ Damianŭ: Provocându-mĕ la tóte circumstanțele atenuante 'mī iau voiă a mai adauge, că acusatulŭ este tată a doi copii și ca unulŭ, care nu posede avere, susține familia sa numai din munca proprią; mai departe observŭ, că precum s'a doveditŭ în cursulŭ cercetării, dênsulŭ n'a scrisŭ articululŭ din propria sa inițiativă, ci la provocarea directorului foii Dr. Mureșianu. E probabilŭ că acusatulŭ însușī avêndŭ înaintea ochilorŭ pasagiulŭ cu pricina din „Nemzet" a fostŭ și agitatŭ, când a scrisŭ. Luândŭ în considerare tóte aceste, mĕ rog de onoratul tribunalŭ a avé în vedere tóte împrejurările și în sensulŭ § 92 alŭ codului penalŭ a restrînge mĕsura pedepsii câtŭ se póte de multŭ.

Procurorulŭ Biro: Onor. d-nŭ apĕrătorŭ susține, că § 92 se póte aplica la casulŭ de față. Acestŭ §-ŭ însĕ nu vorbesce de închisórea de statŭ și așa se póte avé în vedere numai § 172 la stabilirea pedepsei.

Simeonŭ Damianŭ: § 92 nu face deosebire între închisorī de statŭ și închisorī ordinare, ci ḑice ca sĕ se mĕsóre în casurile prevĕḑute de elŭ o pedépsă câtŭ se póte de mică.

La provocarea *președintelui*, Dr. Mureșianu calculéză cheltuielile ce le-a avutŭ. Suma cheltuielelorŭ pentru persóna sa și pentru apĕrătorŭ o stabilesce cu 164 fl., care pretinde sĕ i se întórcă.

După acésta judecătorii se retragŭ spre a se sfătui. După vre-o 20 de minute judecătorii revinŭ în sală și președintele *Péterffy Domokos* enunciă următórea sentință:

Ștefanŭ Bobancu se declară pentru delictulŭ prevĕḑutŭ în alinea 2-a a §-lui 172 alŭ codului penalŭ și judecătoresce vinovatŭ și pentru acésta se condamnă *la patru lunī închisóre de statŭ* și la *50 fl. amendă,* care în casŭ de a nu o puté plăti se va transforma în închisóre de ḑece ḑile; procuratura de statŭ însĕ se judecă sĕ plătéscă D-rului Mureșianu, care a fostŭ absolvatŭ, ca despăgubire a cheltuielelorŭ sale 83 fl. 50 cr., și totodată se judecă și la purtarea cheltuielelorŭ de procesŭ în sumă de 23 fl. 87 cr. pentru că dela Bobancu, care nu are avere, nu se potŭ încassa.

Atât acusatul Ștefan Bobancu câtŭ și procurorulŭ insinuă *cerere de nulitate* și cu acésta se termină procesulŭ la órele $3^1/_4$ după amédī.

SCIRILE ḐILEI.

Pentru servicii aduce maghiarismului, ministrulŭ ungurescŭ de culte și instrucțiune a rĕsplătitŭ cu câte 50 fl. pe preoții gr. or.: Ionŭ *Bercanŭ* din *Cohalm*, Neculae *Stoicovicī* din *Melencragŭ*, Ionŭ *Mitrăilă* din *Deisóra*, Avramŭ *Popovicī* din *Mărtinești*, Traianŭ *Popa* din *Suligetŭ*, Neculae *Popovicī* din *Capre*, Ionŭ *Deheleanŭ* din *Nedeștia de josŭ*, Neculae *Dorca* din *Agărbicī*, Ionŭ *Dumitrescu* din *Găinarī*, Matei *Morusca* din *Muntorī*, George *Popovicī* din *Vâlcelele bune* și Iosifŭ *Popŭ* din *Galațī*.

Nu vorŭ fi uitațī sfinții lorŭ!

***

Erī s'au cununatŭ în *Brașovechī* o păreche unguréscă destulŭ de interesentă. Mirele de 43 de anī, firesce coptŭ la minte, șī-a alesŭ o nevestiță mai așeḑată, cu care de sigurŭ nu va avé îndelungate neplăcerī. Scumpa-i consórtă are numai 70 de anī. De bună sémă érășī o cununiă din dragoste.

***

Vinerī nóptea spre Sâmbătă în sĕptĕmâna trecută, între ștația Daneșŭ și Sighișóra *a fostŭ tăiatŭ în două* de trenŭ unŭ bietŭ muncitorŭ.

DIVERSE.

Anecdote și suvenirurī. Este vorba de a se forma o biblioteca din nenumĕrate publicațiunī, biografii, elogiurī, carī au apărutŭ asupra decedatului Wilhelm. Deocamdată, ḑiarele străine înregistréză următórele două anecdote, carī au unŭ caracterŭ autenticŭ.

Impĕratulŭ Wilhelm, între alte virtuțī, avea și aceea a economiei. Elŭ sciù astfelŭ sĕ măréscă averea odinióră, fórte mică, a casei sale. Astfelŭ se ḑice că elŭ lăsă o avere de 300 milióne.

Intr'o ḑi, bijutierulŭ curței, d. Frideberg, esposă în magasinulŭ sĕu unŭ colieu fórte frumosŭ de smaragde și briliante pentru care i se oferi îndată suma de 16.000 talerī.

Mai înainte însĕ de a-lŭ vinde, elŭ voi sĕ-lŭ arăte principelui moștenitorŭ. Acesta îlŭ sfătui sĕ-lŭ arate împĕratului sĕ-lŭ róge sĕ-lŭ dăruiască principesei moștenitóre.

Impĕratulŭ admiră fórte multŭ acéstă bijuterie, dér îndată ce audi de 16.000 talerī, i-se părù fórte scumpŭ și ḑise:

— Este prea scumpŭ pentru noi.

A doua ḑi, acestŭ colieu împodobia umerii unei grațióse dómne din lumea înaltă comercială din Berlinŭ.

*

Se povestescŭ multe lucrurī cu privire la curagiulŭ Impĕratului-erou, cum numescŭ Germanii pe Impĕratulŭ Wilhelm. Celŭ mai caracteristicŭ este acela dela bătălia Sadova.

Regele, urmatŭ de primulŭ sĕu ministru Bismarck, se afla într'unŭ locŭ fórte espusŭ. Ministrulŭ îndemna pe suveranŭ sĕ se retragă.

Regele îi rĕspunse: „Când armata mea merge în focŭ, eu trebue sĕ fiu în mijloculŭ ei." Principele Bismarck tăcù, dér când vĕḑù că posiția deveni fórte primejdiósă, elŭ ḑise cu o voce mișcată: „Ca maiorŭ, n'am nicī unŭ sfatŭ de datŭ M. V. pe câmpulŭ de luptă, dér, ca ministru președinte, sunt datorŭ sĕ rogŭ pe M. V. sĕ nu 'șī espună astfeliu viéța la pericolŭ."

Regele asculta observațiunile ministrului sĕu și sĕ supuse încetŭ. Contele de Bismarck găsindŭ, că retragerea nu se esecuta destulŭ de iute, se ridică în scările șelei și dete unŭ biciu calului Suveranului, care plecă în galopŭ! Și póte că numai astfeliu regele și consilierulŭ sĕu nu fură omorîțī de vr'unŭ glonță austriacŭ.

Cursulŭ la bursa de Viena
din 23 Martie st. n. 1888.

Renta de aurŭ 4%	95.70
Renta de hârtiă 5%	83.
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	149.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune)	94.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune)	123.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune)	104.—
Bonurī rurale ungare	104.—
Bonurī cu clasa de sortare	103.60
Bonurī rurale Banatŭ-Timișŭ	103.60
Bonurī cu cl. de sortare	103.60
Bonurī rurale Transilvane	103 80
Bonurī croato-slavone	103.25
Renta de hârtiă austriacă	77.35
Renta de argintŭ austriacŭ	79.05
Renta de aurŭ austriacă	109.40
Losurī din 1860	132.50

Editorŭ și Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureșianu.

Cursulŭ pieței Brașovŭ

din 26 Martie st. n. 1888

Bancnote românescĭ	Cump.	8.49	Vênd.	8.50
Argintŭ românescŭ .	„	8.44	„	8.48
Napoleon-d'orĭ . . .	„	10.03	„	10.06
Lire turcescĭ . . .	„	11.0.34	„	11.37
Imperialĭ	„	134	„	10.37
Galbinĭ	„	5.88	„	5.92
Scris. fonc. „Albina" 6%	„	101.—	„	102.—
„ „ „ 5%	„	98.—	„	99.—
Ruble rusescĭ	„	103.—	„	105.—
Discontulŭ	$6^1/_2$—8% pe anŭ.			

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" à 5 cr. se potŭ cumpĕra în tutungeria **I. Gross,** în librăria **Nicolae Ciurcu** și **Albrecht & Zillich.**

Avisŭ d-lorŭ abonațĭ!

Rugăm pe d-nii abonațĭ ca la reînoirea prenumerațiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ și numerii de pe fășia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Domnii, ce se abonéză din nou, sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ și sĕ arate și posta ultimă.

Totodată facemŭ cunoscutŭ tuturorŭ D-lorŭ abonațĭ, că mai avemŭ din anii trecuțĭ numerĭ pentru complectarea colecțiunilorŭ „Gazetei," precum și câteva întregĭ colecțiunĭ, pentru carĭ se potŭ adresa la subsemnata Administrațiune în casŭ de trebuință.

Administrațiunea „Gaz. Trans."

Tipografia A. MUREȘIANU Brașovŭ.